

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. תפסה לא מפקינן מינה לא תפסה לא יהבינן לה.....1
- ב. ומשהינן לה תריסר ירחי שתא אגיטא ובהנך תריסר ירחי שתא לית לה מזוני מבעל
2
- ג. כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם.....3
- ד. תבע הוא נזקקין לו תבעה היא אין נזקקין לה.....4
- ה. מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשום מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשום מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום.....4
- ו. המשרה את אשתו על ידי שלישי לא יפחות ... נותן לה חצי קב קיטנית וחצי לוג שמן וקב גרוגרות או מנה דבילה ואם אין לו פוסק לעומתן פירות ממקום.....6
- ז. ונותן לה מטה מפין ומחצלת ונותן לה כפה לראשה וחגור למתניה ומנעלים ממועד למועד וכלים של חמשים זוז.....8
- ח. נותן לה מעה כסף לצורכה.....10
- ט. ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת.....10
- י. ואם אין נותן לה מעה כסף לצורכה מעשה ידיה שלה.....12
- יא. ומה היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי.....14
- יב. ואם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה.....15
- יג. במה דברים אמורים בעניי שבישראל אבל במכובד הכל לפי כבודו.....16
- יד. וכמה שיעורו מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד.....16
- טו. כרבי הידקא דאמר ארבע סעודות חייב אדם לאכול בשבת אפילו תימא רבנן דל
הדא .. 17
- טז. דל...לארחי ופרחי.....18

דף סד.

א. תפסה לא מפקינן מינה לא תפסה לא יהבינן לה

כבר התבאר לעיל דף סג: שהמורדת¹ הזאת כשהיא יוצאת אחר י"ב חרש בלא כתובה תחזיר כל דבר שהוא של בעל, אבל נכסים שהכניסה לו

¹ שו"ע ונו"כ שם ג

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ובלאותיהם הקיימים אם תפשה אין מוציאין מידה, ואם לא תפשה אין נותנין לה, וכן כל מה שאבד מנכסיה שקבל הבעל עליו אחריותו אינו משלם לה כלום, ואם יש קרקעות בין של נכסי צאן ברזל בין של נכסי מלוג ברשותה הם והיא נוטלתן.

כל מה שאמרנו במורדת מחמת מיאוס יש אומרים דהיינו דוקא כשאינה נותנת אמתלא וטעם לדבריה למה היא אומרת דמאוס עליה, אבל בנותנת אמתלא לדבריה כגון שאומרת שאינו הולך בדרך ישרה ומכלה ממונו וכיוצא בזה, אם נראין דבריה אמת מבוררין אז דיינינן ליה בדינא שתקנו הגאונים ונקרא דינא דמתיבתא, והוא זה שהבעל צריך להחזיר לה כל מה שהכניסה לו בגדונייתה דהיינו צאן ברזל אם הם בעין וראויים למלאכתן הראשונה נוטלת הכל כמו שהוא, ואם אינן ראויין למלאכתן הראשונה וכל שכן אם נגבבו או נאבדו צריך הבעל לשלם הכל, ונכסי מלוג שלה אם הם בעין או דבר הבא מכחן נוטלתן, אבל אם כלו לגמרי אין הבעל צריך לשלם. אבל כל מה שנתן לה או כתב לה אינה נוטלת כלום, דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה ואפילו אם תפשה צריכה להחזיר.

ואין כופין אותו לגרש ולא אותה להיות אעלה, כיון שנותנת אמתלא לדבריה אינה כשבויה להיות תחת השנואי לה. ואם עשה שלא כהוגן שקדשה ברמאות ובתחבולות, כופין אותו אפילו לגרש.

אשה שלא רצתה לחזור לבית בעלה מפני שרצתה לעכב תכשיטיה מנכסי צאן ברזל שלה והדין ודברים נמשך זמן רב, וטוען הבעל שמכיון שלא חזרה אליו יש לה דין מורדת ואין לה מזונות, זכותה לעכב חזרתה עד שהב"ד יפסוק הדין עם מי, ויש לה מזונות.²

ב. ומשהינן לה תריסר ירחי שתא אניטא ובהנך תריסר ירחי שתא לית לה מזוני מבעל

עוד התבאר שם שהמורדת לאחר הכרות ארבע שבועות כנזכר אין נותנין לה גט עד י"ב חדש אולי תתפייס בתוך הי"ב חדש³, אבל אין לה מזונות ג"כ

² שו"ת רב פעלים (ח"ב אהע"ז סימן כה)

³ כתב המ"מ משהינן אותה י"ב חודש ומבקשין ממנו שלא לגרשה תוך זה הזמן מפני שגנאי הוא לבנות ישראל שמתגרשו מבעליהן מפני קטטה ושמא תוך זמן זה מרצין זה את זה ותשאר עם בעלה משמע דאם רוצה דוק לגרש מגרשה בלא כתובה רק שמבקשין אותו שלא לעשות וכ"כ הסמ"ג בשם ר"ת וכן הוא שיטות הרמב"ן ורשב"א כמ"ש לעיל וכ"כ הר"ן וכ"פ הש"ג ודעת הרשב"א דלא הוזכרה שהיה בגמרא רק למאים עלי ועיין בתשובה בב"י אבל במורדת ממש מיד לאחר ד' שבתו והמלכה שניה הפסידה הכל ואם ירצה לגרשה מגרשה מיד ואין מבקשין אותו כלל. אבל דעת הרא"ש והמור דכל י"ב חודש אם ירצה הבעל לגרש לא אבדה כתובתה אפילו במאים עלי שמוחלת לו הכתובה לא הוי מחילתה מהילה כל י"ב חודש ומכ"ש במורד ממש שאינה ראויה להתגרש מיד שודאי נותנין לה ג"כ זמן י"ב חודש אחר הכרו' ד' שבתו. ח"מ שם י ובסמוך פסק בהג"ה כהרא"ש ותמוה הוא איך פסק נגד כל הפוסקים הללו גם כהרא"ש אין מוכרח זאת אלא המור כתב כן בשמו, ועיין בר"ן. ב"ש שם יג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כל אותן הי"ב חדש, והוא אוכל פירות ואפילו היא מעוברת, אך מעשה ידיה שלה, אם מתה קודם הגט בעלה יורשה, וחייב בפדיונה ובקבורתה⁴. וי"א⁵ שאיבדה כל כתובתה ותנאי כתובה ואין לה כלום.

לאחר י"ב חדש הואיל ואבדה כתובתה אין לבעל עליה כלום ולא היא על בעלה, ואין לה כל תנאי כתובה הואיל ויכול לגרשה בלא כתובה והוא מעכבה מרצונו, ואם חזרה בה לאחר י"ב חדש לא מהני חזרתה אלא אבדה כתובתה. ואם רוצה לקיימה צריך לכתוב לה כתובה אחרת, אבל תוך י"ב חדש יכולה לחזור בה ויש לה כתובה⁶. ואם מת תוך י"ב חדש יש לה כתובה מן היורשים.

אם רוצה לגרשה תוך י"ב חדש נותן לה צאן ברזל שלה וכתובתה מנה ומאתים אבל לא מה שכתב לה, שלא כתב לה על דעת שתצא ממנו.

יש אומרים שבזמן הזה באלו הארצות שאין נושאין שתי נשים, לא משהינן לה שנים עשר חדש אם רוצה לגרשה, ואם אינה רוצה מתירין לו לישא אחרת, שאין לה זכות לעגנו⁷. ויש חולקין ואומרים שאין להתיר לו לישא אחרת, אלא יגרשנה בעל כרחו⁸, וכן עיקר. ודוקא בנשואה אבל בארוסה המורדת על בעלה ואינה רוצה ליכנס לו יגרשנה בעל כרחו או מתירין לו לישא אחרת.

וכל זה דוקא תוך י"ב חדש, אבל לאחר י"ב חדש אפילו נשואה אם הוא רוצה לגרש צריכה לקבל ממנו בעל כרחו או מתירין לו לישא אחרת, שאין כח ביד האשה לעגנו לעולם.

ג. כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם

כבר התבאר לעיל דף סג. שגם ארוסה שהגיע זמנה לינשא ומרדה כדי לצערו ולא נשאת, הרי זו נקראת מורדת מתשמיש.

⁴ זה הוא דעת הרא"ש והטור דלא הפסידה כל י"ב חודש רק מזונו לבר אבל כתובה אית לה וא"כ אית לה ג"כ תנאי כתובה ופרקונה וגם חייב בקבורת' מאחר שאינו יכול לגרשה בלא כתובה ונדונייא אבל לדעת הרמב"ם שאין לה כתובה כלל כל י"ב חודש א"כ גם תנאי כתובה בטל ואם כן אין לו פירות ואינו חייב בפרקוני' ובקבורת' מאחר שאין לה כתובה ומיהו אפשר מאחר שהוא יורשה חייב גם כן בקבורת. ח"מ שם יב

⁵ ועיי"ן ב"ש יג שכך עיקר

⁶ אין להקשו' א"כ אתיא לאערומי ותצער אותו עד סוף י"ב חודש ואח"כ תחזור בה וע"כ כתב הר"ן דאין יכולה לחזור די"ל דמאחר דמביישין אותה בהכרות ד' שבתו' לא אתיא להערים. ח"מ שם יד

⁷ אפשר אף תוך ד' שבתו' אם רוצה ליתן לה כתובה ולגרש אין מונעין אותה מאחר שא"א לו בלא אשה אפילו עונה אחת ואם אינה רוצה לקבל גט מתירין לו לישא אשה אחרת. ח"מ שם טו

⁸ ח"מ שם טז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יש אומרים⁹ שגם יבמה שלא רצתה להתייבם, כדי לצערו מורדת היא ועושיין לה ג"כ כסדר שהבואר. וי"א¹⁰ שאינה מורדת.

ד. תבע הוא נזקקין לו תבעה היא אין נזקקין לה

יבמה¹¹ שתבעה היבם לחליצה, והיא אומרת איני חולצת ולא נוטלת כתובה אלא אשב עגונה בבית בעלי כשאר כל האלמנות, אין שומעין לה, כיון שבשאר אלמנות יש להן תנאי כתובה שכתוב לה כן "דתהא יתבא בביתי כל ימי מיגר אלמנותה" וצריכים היורשים לקיים תנאי מורישים, אבל יבמה שנפלה לפני היבם והתורה זכתה לו ליבמה או לחלוץ לה, ואם רוצה חלוץ לה ונותן לה כתובה מנכסי בעלה הראשון וא"צ לפרנסה.

ולא עוד אלא אפילו אומרת אני ניזונית משלי ואשאר עגונה כל ימי אין שומעין לה, וכופין אותה בנידוי וגם בכפיות אחרות עד שתרצה לחלוץ, מפני שהיבם אומר¹² כל זמן שאת זקוקה לי אין נותנין לי אחרת, ואפילו היה נשוי יכול לטעון כל זמן שאתה זקוקה לי אפילו אשתי מרגלת מריבה עמדי מחמתך ושמה תמרוד בי לפיכך דין יבמה זו כדין מורדת שנתבאר.

ואם אינו רוצה לחלוץ מחמת בושה, או שקשה לה להיות שפילה ונכנעת לו דינה כמורדת שנותנת אמתלא לדבריה, וצריך להחזיר לה הנדוניה.

ה. מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשום מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשום מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום

⁹ שו"ע ונו"כ קסב א זה דעת הרמב"ם דס"ל מצות יבום קודמת כמ"ש הטור אבל ר"ת והרא"ש שס"ל מצות חליצה קודמת אין דינה כמורדת. מ"ז שם ד

¹⁰ רמ"א שם קסה א

¹¹ שו"ע ונו"כ שם קסה ג

¹² מ"ז שפ ה

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

מצות יבום קודמת למצות חליצה¹³, וכן אמרו¹⁴ יכול רצה כונסה רצה חלוץ לה, תלמוד לומר (דברים כה פסוק ה) יְבָמָה יָבֵא עָלֶיךָ, מצוה, שמצוה עליו לייבמה יותר מלחלוץ לה. ונאמר (שם פסוק ז) וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחֵת אֶת יְבָמָתוֹ וְגו', מכלל שאם חפץ, מצוה ביבום יותר מבחליצה, שהיבום מצוה מן

ואף על פי שמצות יבום קודמת, אם היבם אינו רוצה לייבם, אין כופים אותו¹⁵, וכשהיו היבם והיבמה באים לפני רב¹⁶ היה אומר ליבם אם רצונך חלוץ ואם רצונך ייבם, שבך תלה הכתוב, שנאמר וְאִם לֹא יִחַפֵּץ וְגו'.

לא רצה לא לייבם ולא לחלוץ, יש אומרים¹⁷ שכופים אותו או לכנוס או לחלוץ, אבל אין כופים אותו לייבם אף על פי שמצות יבום קודמת, לפי שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת

אותה שאמרו שמצות יבום קודמת למצות חליצה, הרי זו "משנה ראשונה", שבראשונה שהיו מתכוונים לשם מצוה שהיו האנשים כשרים אמרו שמצות יבום קודמת, אבל עכשיו שאין מתכוונים לשם מצוה, י"א¹⁸ שמצות חליצה קודמת, שהמייבם את יבמתו שלא לשם מצוה, פוגע באיסור אשת אח, וזו היא "משנה אחרונה"¹⁹. וי"א²⁰ שחזרו לומר שמצות יבום קודמת.

ויש שכתבו שהמנהג²¹, שאין כופים אותו לחלוץ אף כשידוע שנתן עיניו בממון, לפי שלדעת רוב הפוסקים הלכה שחזרו לומר שמצות יבום קודמת.

¹³ ועי' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' נו, שמצדד שמצות יבום שקודמת למצות חליצה אינו אלא מדרבנן, ולכן ל"משנה אחרונה" אמרו, משום חשש דרבנן שמצות חליצה קודמת, עי' להלן, אבל כפי' קיד נ' שסובר שמצות יבום קודמת מה"ת.

¹⁴ יבמות לט:

¹⁵ רמב"ם פ"ב ה"ז, ועי' ב"ש אהע"ז סי' קסה ס"ק ט ועי' בית מאיר ר"ס קסה.

¹⁶ האמורא

¹⁷ ב"י אהע"ז קסא, בשם הר"ש בן הרשב"ץ; ב"ש שם ס"ק ה.

¹⁸ דעה שניה בשו"ע אבהע"ז קסה א שהלכה כאבא שאול שהרי זה כפוגע בערוה

¹⁹ וכתבו ראשונים שזה שעכשיו מצות חליצה קודמת מחמת חשש דרבנן הוא, שחששו חכמים שמא מתכוונים לשם נוי או לשם ממון, ויש שכתבו שאף עכשיו רובם מתכוונים לשם מצוה, שישראל בחזקת כשרים הם, אלא שכיון שיש מיעוט אנשים שאינם מתכוונים לשם מצוה, אמרו שמצות חליצה קודמת, וחשש רחוק הוא שיתכוונו שלא לשם מצוה ועי' ב"ש אהע"ז סי' קעד ס"ק ג.

²⁰ דעה ראשונה בשו"ע שם. שהלכה כחכמים שאין איסור ביבום שלא לשם מצוה

²¹ רמ"א שם

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

ולדעה הראשונה גם אם שניהם רוצים ליבם אין שומעין להם אלא א"כ ידוע שמכוונין לשם מצוה, כגון שבאו לב"ד לחלוץ ואמרו לו אי צבית לייבומי יבם, שאז ודאי אי מייבמין מכוונין לשם מצוה, כיון שבא לחלוץ תחלה, וכיוצא בזה שנדע בבירור שכוונתו לשם מצוה שומעין להם.

אם היא ממאנת אם יש לה טענה שהיתה מועלת לה אפילו כנגד בעלה, כופין אותו ג"כ לחלוץ. ואם אינו מאותן שכופין אותן להוציא והיא ממאנת בו, אם יכולין להטעותו שיחלוץ לה הרי טוב, ואם אין יכולין להטעותו אין כופין לחלוץ. אבל כבר נתפשט המנהג בכל מדינות אשכנז שחולצין ולא מייבמין, ומעולם לא ראינו אחד שייבם את יבמתו, אלא מנהג כל הבתי דינין במדינות הללו להרחיק אותן במילי ובהטעאות ומונעים אותן מלייבם ומפתין אותן לחלוץ, ואם אין יכולין לפתותו מטעין אותו שאומרים לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאה זוז, ואם הוא מאמין על דברים הללו וחולץ סתם בלא תנאי, אח"כ אין נותנין לו כלום, ואם אין יכולין להטעותו כופין אותו לחלוץ בחנם. ואם יש לו אשה אחרת יש אומרים שכופין אותו ומנדין אותו שלא ירבה קטטה בביתו, ועוד שמא לא יוכל לפרנס שתיקה, וכל שכן בזמן הזה שפשטה בינינו גזירת הגאון רבינו גרשום מאור הגולה שהיא מבדלת ביניהם שכופין אותו לחלוץ, שהרי אסורה לו לישאנה משום תקנת רבינו גרשום שהתקין שלא לישא שתי נשים.

וכל זה כשהוא אומר שרוצה לייבם ואפשר לו לייבם, שאין חשש איסור ביבמה, אבל אם אמר שאינו רוצה לייבם ולא לחלוץ, כופין אותו.

ומשום כך אם היא אינה רוצה להתייבם אין לה דין מורדת אולם במדינות המזרח נוהגים לייבם²². ומשום כך אם אינה רוצה להתייבם דנים אותה כדי מורדת הנזכר לעיל דף סג.

דף סד:

ו. המשרה את אשתו על ידי שלישי לא יפחות ... נותן לה חצי קב קיטנית וחצי לוג שמן וקב גרוגרות או מנה דבילה ואם אין לו פוסק לעומתן פירות ממקום

חייב הבעל לתת לאשתו מאכל ומשתה ממה שהוא אוכל ושותה²³. ואם כל בני משפחתה, בין עשירים ובין שאינם עשירים, אוכלים מאכלים חשובים יותר ממה שהבעל רגיל, חייב ליתן לה כדרך משפחתה אבל אם רק עשירים

²² ערוך השולחן סי' קסה ס"ו. ועי' כנה"ג סי' קסה ס"ק י ביבמה אשכנזית ויבם ספרדי אם כופים לחליצה. ועי' הג' ר"פ לסמ"ק סי' רפו, שבאשכנז נהגו לייבם, וכן מבואר בראבי"ה שהובא במרדכי יבמות סי' לא.

²³ שו"ע סימן ע סעיף א, והיינו באותו סוג מאכל ומשתה שהוא אוכל

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

שבמשפחתה רגילים בכך, והבעל אינו עשיר אינו חייב בכך²⁴, ויש אומרים שאם אינה אוכלת עמו חייב לתת לה כפי שהיתה רגילה בבית אביה²⁵. שיעור המזונות שנותנים לאשה²⁶, צריך ליתן לה לחם לשתי סעודות בכל

²⁴ שו"ע שם, וכפירוש הח"מ (סק"א), וכ"כ הט"ז (סק"ב), ואף על פי שאביה עשיר ורגיל בכך, הרי ידעה שבעלה אינו עשיר כל כך וסברה וקיבלה, ואין זו ירידה לגבה, שהרי גם במשפחתה נוהגים כן אלה שאינם עשירים, ויש לעיין כשהיה עשיר בשעה שנשאה, ולא שייך מעם דסברה וקיבלה.

²⁵ רמ"א שם בשם הטור, ודעת הרמב"ם (פ"ב מה' אישות הי"ב) שיכול לכופה שתאכל לעצמה, ופסק הרמ"א כהטור, ולכאורה קשה כיון שאינו יכול לכופה שתאכל לבדה אלא ברצונה תלוי, למה יהא חייב לתת לה מאכלים חשובים יותר ממה שחייב לה כשהיא אוכלת עמו, וע"כ כתב הח"מ (סק"ב) שהטור כתב כן אליבא דהרמב"ם שיכול לכופה לאכול לבדה, ולכן אם הוא שלא ברצונה, יכולה עכ"פ לתבוע מאכלים חשובים, אבל לדעת הטור והרמ"א אה"נ דלא שייך דין זה. אבל בב"ש (סק"א) כתב שלהרמ"א צריך לומר שאפילו נתרצתה לאכול לבדה, יכולה לומר לא נתרציתי אלא כמאכלים של בית אבי, וכ"כ הב"ה, כתב באבנ"מ (סק"א) שאם המשיכה לאכול עמו, ועד עתה היא מתגלגלת עמו בדוחק, אינה יכולה לחזור ולומר מעתה אני רוצה כדן עולה עמו, עיין שם.

²⁶ על אף ששיעור זה נאמר במשנה גבי נותן לה ע"י שלישי, וכן דייק בח"מ (סק"ג) מסידור לשון השו"ע שכתב הלכה זו לאחר שהזכיר ההלכה שיכול לתת לה שתאכל לבדה, אבל אם אוכלת עמו ואין לו אלא פת חריבה, אינו חייב לתת לה יותר ממה שיש לו שאוכלת ממה שהוא אוכל ושותה (לכאורה נראה יותר לפרש הלשון ממה שהוא אוכל היינו לענין חשיבות המאכל, וכמ"ש לענין רגילות בני משפחתה וע"י עוד להלן), ומלשון הרמב"ם מדייק הח"מ דאירי כשאוכלת עמו (נראה כונתו שהרי הרמב"ם נקט הלכה זו בסתם, ורק אח"כ כתב דאוכלת לבדה), ואף על פי שהוא אוכל פת חריבה צריך לכבד את אשתו יותר מגופו וליתן לה ליפתן ושאר דברים, וע"י להלן (בשם הירושלמי שצריך ליתן לה אמצעים לבישול, ואם אירי באוכלת עמו הרי יש לה כדי לבשל עבורו, ואפשר שלכן לא חשיב להו הרמב"ם והשו"ע, אלא דא"כ קשה שמן להדלקה למה לה, וצ"ע. ובב"ש (סק"ב) מדייק שבשו"ע אינו מחלק בדרך בני משפחתה, משום דשם אירי כשיש לו, אבל כאן אירי כשאין לו, ומ"מ חייב ליתן לה לחם ב' סעודות, וכתב עוד דאירי כשאינה אוכלת עמו, ואפשר שאם היא אוכלת עמו, מתגלגלת אף בפחות משיעור זה, ובלבד שיתן לה לחם, עיין שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יום²⁷, ותבשיל ללפת את הפת²⁸, ושמן לאכילה ולהדלקת הנר²⁹, וכן צריך לתת לה כלי בישול ועצים להסקה³⁰.

בשבת נותן לה מזון ג' סעודות³¹ ובשר או דגים³²

ז. ונותן לה מטה מפץ ומחצלת ונותן לה כפה לראשה וחגור למתניה ומנעלים ממועד למועד וכלים של חמשים זוז

²⁷ שו"ע סימן ע סעיף ג, ולפי האמור בנמרא (כתובות דף סד ע"ב) משמע שכל סעודה היא שיעור ג' או ד' ביצים (ע"י שו"ע או"ח סימן שסח סעיף ג), בלחם של חטים, אלא שברמב"ם ובראשונים משמע שבכל מקום לפי מנהגו, וע"י להלן בדין אשה שממעטת לאכול אם המותר לעצמה או לבעל, וכל זה בדיעבד, אבל לכתחלה כשיודע שהיא ממעטת לאכול פחות מהשיעור, פשוט שאינו חייב לתת לה אלא לפי אכלה, ונראה שבמקום שנוהגים לאכול ג' סעודות ביום, חייב גם בכך.

²⁸ בשו"ע כתב פרפראות לאכול בה הפת, ונראה שהוא מ"ש במשנה (כתובות פרק ה משנה ח) קמניות, והיינו ללפת הפת, והרמב"ם (פ"ב מה' אישות ה"י) כתב כגון קמניות או ירקות. ובמשנה (שם) אמרו עוד שנותן לה גרוגרות או דבילה, ואם אין לו פוסק לעומתן פירות ממקום אחר, ולכאורה נראה שמחוץ ללחם ולפתן צריך גם לתת לה פירות, והמור העתיק לשון המשנה, אבל בשו"ע לא הזכיר הך דגרוגרות ופירות, ואפשר שמשום כך כתב התו"ש שנותן לה קמניות או דבילה לאכול בהן את הפת, והיינו שאין חיוב בפירות אלא כאחד מהדברים הבאים ללפת הפת, במקום קמניות, אבל ברמב"ם הזכיר פירות לאחר שמן להדלקה, ומשמע ג"כ שהוא חיוב בפני עצמו, וצ"ע.

²⁹ שו"ע שם, ובמשנה כתב חצי לוג שמן לשבוע, והרמב"ם (שם) מפרש דהיינו לאכילה ולהדלקה, ולכאורה שמן לאכילה הוא ג"כ ללפת הפת, ואפשר שהיה דרכם לאכול שמן לבד. ובשו"ע כתב עוד שאם מנהג המקום שהנשים שותות יין נותן לה מעט יין, וכתב הרמ"א שאם היא מניקה נותן לה יין, ור"ל אף במקום שלא נהגו כן סתם נשים, שהיין יפה לחלב, וע"י ח"מ (סק"ה) ובי"ש (סק"ה), ועכ"פ נראה שלמניקה צריך לתת בנוסף לאכילתה דבר היפה לחלב, וע"י שו"ע (סימן פ סעיף יא).

³⁰ רמ"א שם ובשו"ע סימן עג סוף סעיף א, והוא עפ"י דברי הר"ן עפ"י דברי הירושלמי, וקחשיב התם נר, פתילה, חבית, כוס וקדירה, ובשו"ע (סימן עג סעיף א) חשיב, קדירה, קערה, חבית, פך, נר, כוס ובקבוק וכיוצא בהן, והיינו כל מכשירי בישול ואכילה ושתייה (ומסתבר דה"ל לכל כלי אכילה לפי מנהג המקום, כגון סכ"ם בזמננו), וכתב הר"ן דבמשנתנו לא חשיב דברים לאכשורי אכילה.

³¹ שו"ע סימן ע סעיף ג, ובנמרא (כתובות דף סד ע"ב) אמרו ט"ז סעודות בכל שבוע, וכתב הבי"ש (סק"ג) דהיינו ב' סעודות בכל יום מימי השבוע, וביום ו' סעודה אחת (שהרי תאכל בלילה סעודת שבת), ובשבת ג' סעודות ובמוצ"ש סעודה אחת, וכתב הבי"ח דלאשה לבו"ע נותנים כן, ובנמרא משמע שנותן לה עוד סעודה אחת בשבוע עבור אורחים, וע"י ערך ש"י שתמה למה יהא חייב ליתן לה שתתן צדקה משלו, וכתב שהוא לפניו משוה"ד שמה תצמצם משלה כדי ליתן לעניים, ועיי"ש שהאריך בזה ומיישב גם למה השמיט בשו"ע הלכה זו.

³² שו"ע שם, וכן הוא ברמב"ם (שם) והוסף כמנהג המקום, ומשמע שאינו נותן לה גם בשר וגם דגים (ע"י בח"מ סק"ו), ומשמע דבשבת לא סגי בתבשיל קמניות או ירקות ללפת הפת אלא צריך בשר או דגים, ולפי"ז א"צ לתת לה שאר דברים ללפת.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

חייב הבעל לתת לאשתו בגדים ונעליים הראויים לה³³ בימות החמה ובימות הגשמים, כפי שלובשת אשה בעלת בית באותו מקום³⁴, ובמקום שנהגו ללבוש בגדי שבת חייב לתת לה אף בגדי שבת³⁵.

וחייב ליתן לה תכשיטים³⁶, כגון בגדי צבעונים שלובשים לקישוט ואיפור לשים על פניה.

וכן חייב הבעל לתת לה דירה לישב בה³⁷, וכלי הבית וריהוט בסיסי כגון כסא שולחן מטא וארון כפי דרך אותו מקום³⁸.

³³ לעיל גבי מזונות אשתו נתבאר בשו"ע שאם בני משפחתה רגילים בגדולים חייב ליתן לה כפי בני משפחתה, ואמרו הטעם מפני שהיא עולה עמו ואינה יורדת, וגבי כסות וכן גבי מדור לא הוזכר דבר זה, ובחלקת מחוקק (סימן עג סק"ו) הזכיר גם גבי כסות ומדור הך דרשה דעולה עמו, וצ"ע.

³⁴ שו"ע סימן עג סעיף א, והוא מדברי הרמב"ם (בפ"ג מה' אישות ה"ב), שלאחר שהביא השיעורים שנאמרו במשנה (כתובות דף סד ע"ב) גבי חיוב כסות ששיערו בכמה דמים חייב ליתן לה כסות, כתב וז"ל, בד"א באותן הימים ובארץ ישראל, אבל בשאר זמנים ושאר מקומות, אין הדמים עיקר, יש מקומות שהבגדים ביוקר הרבה או בזול הרבה, אלא העיקר שסומכין עליו שמחייבין אותו ליתן לה בגדים הראויים בימות הגשמים ובימות החמה, בפחות שלובשת כל אשה בעלת בית באותה מדינה, ע"כ.

³⁵ בהפלא"ה (בקנ"א) מדייק שלא אמרו שצריך לתת לה בגדים מיוחדים לשבת, וסיים דהיינו דוקא בעני, אבל כשיש לו צריך לתת לה גם בגדים להחליף לשבת, עיין שם, ולענ"ד נראה שזה בכלל מה שאמרו שנותן לה לפי מנהג המקום, ובשו"ע או"ח (סימן תקכט סעיף ב) כתב שחייב לשמח אשתו במועד ע"י שקונה לה בגדים ותכשיטים כפי ממונו, ולכאורה נראה שחיוב זה הוא בנוסף על חיוב כסות האמור כאן, מיהו אפשר שלא אמרו אלא כשאינו נותן לה אלא כפי הדרוש לה בצמצום, וע"ז אמרו שבמועד צריך להוסיף לה משום שמחה, אבל כשנותן לה כל השנה די מחסורה ואף יותר מזה, ויש לה בגדים לרוב, מכל המינים ומכל הסוגים, יש לדון אם יש עליו חיוב לקנות עוד בגד למועד, ואפשר דבכל אופן חייב לקנות לה איזה חפץ במועד כדי לקיים מצות שמחה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ט (ירושה ואישות) הערה קכז

³⁶ שו"ע שם סעיף ג, ואין הכונה לתכשיטים של כסף וזהב וכיוצא בהם, אלא בגדים שלובשים לקישוט, וכן מה שדרכה לצבוע פניה, ומבואר בגמרא שכל זה כדי שלא תתגנה על בעלה, ולכאורה לא שייך טעם זה אלא בבית, וגם אינו מדרך הצניעות שתתקשט בכחל וסרק כשהולכת בשוק, ואם אינו בעיר אינו חייב לתת לה להתקשט.

³⁷ שו"ע סימן עג סעיף א, וקצת צ"ע שהרמב"ם (שם ה"ג) והשו"ע כתבו ובכלל הכסות שהוא חייב וכו' ומדור שיושבת בו, ומשמע שהוא בכלל חיוב כסות. וכתב בשו"ע (שם סעיף ב), המדור ששוכר לה, בית של ד' אמות על ד' אמות, ותהיה רחבה חוצה לו (היינו חצר שאחורי הבתים, וברמב"ם הוסיף כדי להשתמש בה), ויהיה לו בית הכסא חוץ ממנו (נראה כונתו שביהכ"ם צריך להיות נוסף על הבית של דע"ד אמות), ובמ"מ (שם) כתב על דברי הרמב"ם שפשוט הוא שיש לה מדור, וידוע שאין בית פחות מדע"ד, ע"כ, ולא מצאתי מדור מהו, והרי לכאורה היא דרה עמו, ולמה לו לתת לה מדור, וגם יש לעיין אם בית של דע"ד אמות ראוי לדירת איש ואשתו עם כלי הבית שבתוכם ואפשר דמיירי במשרה אשתו ע"י שלישי, כגון שהולך למדה"י, וקמ"ל שצריך להשאיר לה מקום לדירתה, ויהא בו דע"ד וכו'. פתחי חושן שם הערה קכח.

³⁸ שו"ע שם, ונראה עפ"י דברי הרמב"ם שכתב שהולכים בזה לפי דרך המקום, שלפ"ז בזמננו צריך ליתן דירה שראוי לדור בה ומקום לבשל, ומסתבר שצריך גם שיהא שם חדר אמבטי' ושירותים, וכן לגבי כלי הבית צריך ליתן לה מטא, כסא ושולחן, וגם ארון לבגדים כפי דרך בעלי בתים.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כל האמור אינו אלא בעני שבישראל, אבל העשיר חייב בכל הדברים לפי עשרו³⁹, ואם הוא עני ביותר שאין לו אפילו הפחות שצריך לתת לה, יש אומרים שכופין אותו להוציאה ותהיה הכתובה חוב עליו עד שיעשיר⁴⁰.

כל שחייב במזונותיה חייב גם בכסות ומדור, וכל שאין לה מזונות אין לה כסות ומדור⁴¹.

ח. נותן לה מעה כסף לצורכה

בנוסף לכל החיובים שהוזכרו חייב ליתן לה מעה כסף בכל שבוע לשאר צרכיה כגון לכיבוס ורחיצה⁴².

ט. ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת

³⁹ שו"ע סימן עג סעיף ד, והיינו שאם ראוי לפי עשרו לקנות לה בגדי משי ורקמה וכלי זהב, כופין אותו ונותן, וכן הדירה וכלי הבית ותכשיטים, כופין אותו לתת לפי עשרו.

⁴⁰ שו"ע שם סעיף ה, ולגבי מזונות נחלקו הפוסקים ש"א שאין כופין אותו להוציא, וה"ה כאן, ובחידושי הפלא"ה (בקו"א) מדויק שאם יש לו ליתן אבל לא לפי כבודה אין כופין להוציא, ואף על גב דגבי מזונות לכו"ע אין כופין להוציא אפילו אין לו אלא להם, צריך לומר דבבגדים יש לה בזיון מפי כשאינו נותן לה כדרך כל אשה בעלת בית.

⁴¹ שו"ע סימן עג סעיף ז ורמ"א סימן סט סעיף ד, והיינו שאם אמרה איני ניונית ואיני עושה, וכן אם אמר לה צאי מעשי ידיך במזונותיך, שאין לה מזונות, ה"נ שאין לה כסות ומדור, ובערך ש"י (סימן סט) הביא בשם הנ"ש שספק הוא אם כסות בכלל מזונות, ולכן כתב הרמ"א שם שכל מי שאין לה מזונות אין לה כסות, והע"ש חולק וכתב שאם טוענת שנתכונה למחול המזונות ולא הכסות שומעין לה, וכתב באה"ש (סימן עג סק"ה) בשם הרדב"ז (ח"א סימן קצ) שאם אמר לה צאי מעשי ידיך לכסותך, מהני ופטור מכסות, ולכאורה משמע שאם אמר לה צאי מעשי ידיך למזונותיך אין כסות בכלל, ונראה דה"ה מורדת ושאר אופנים שאמרו שאין לה מזונות בכלל זה, וברמב"ם (שם ה"ו) משמע שבא לרבות חיוב כסות ומדור לבניו ובנותיו, וכן לאלמנתו אצל היורשים.

⁴² שו"ע סימן ע סעיף ג, לצורך דברים קטנים שהיא צריכה, ושיעור מעה כסף, הוא ששית דינר, ודינר הוא זוז, ואפשר שבזמננו לא שייך שיעור זה, אלא צריך ליתן לה כדי שיספיק לה לשאר דברים קטנים שהיא צריכה, וכתבו הפוסקים שתמורת מעה כסף שהוא נותן לה, היא חייבת לתת לו מותר מעשי ידה. פתחי חושן שם הערה קלה

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יש אומרים⁴³ שיכול הבעל לתת לה מזונותיה ותאכל ותשתה לעצמה, אף כנגד רצונה⁴⁴, ויש חולקים⁴⁵, ובליילי שבת לכו"ע אינו יכול לכופה שלא יאכל עמה⁴⁶.

⁴³ הרמב"ם (פ"ב מה' אישות ה"י) פתח בדיני מזונות וכתב, כמה מזונות פוסקין לאשה, ולא הזכיר דאיירי ע"י שלישי, וכתב שם שיעור שתי סעודות לכל יום (ושינה משיעור המשנה, כדמוכח במשנה שהשיעור הוא ב' סעודות בכל מקום לפי מנהגו, כמ"ש להלן), ובהלכה יב (שם) כתב בעל שרצה ליתן לאשתו מזונותיה הראויות לה ותהיה אוכלת ושותה לעצמה והוא אוכל ושותה לעצמו הרשות בידו, וכמו שהעתיק השו"ע בסעיף ב, ונראה מדברי הרמב"ם שאינו מחלק בשיעור המזונות בין נותן לה על שלחנו לבין נותן לה בפני עצמה או ע"י שלישי, ולמד ממשנתנו שיכול לתת לה גם ע"י שלישי, וה"ה בשנתן לה שלא ע"י שלישי אלא אוכלת לבדה. וכן פירש המ"מ (שם ה"ב) בדעת הרמב"ם שלמד כן ממשנתנו, ובשם הרשב"א כתב שהראב"ד מפרש דהא דיכול לתת לה ע"י שלישי כשעושה מלאכה או לומד בעיר אחרת, ובא לביתו מע"ש לע"ש, ודייק המ"מ דס"ל שאם הוא בעיר אינו יכול להשרותה ע"י שלישי, אלא בע"כ אוכלת עמו על השלחן, ואם אינו רוצה יוציא ויתן כתובה, משום דילא בה מילתא שיאמרו הבריות מה ראתה אשה זו להתרחק משלחן בעלה, וכדאמרין בפ' המדיר (כתובות דף ע"א) שאם הדירה מליהנות לה עד ל' יום יעמיד פרנס, יותר מכאן יוציא ויתן כתובה, ואמרו בגמרא (שם ע"ב) המעם דשמעי אינשי וזילא בה מילתא, וכ"כ בשו"ת להרמב"ן (מיוחסות סימן קד) שהביא דברי הרמב"ם והראב"ד, וכתב המ"מ שהרמב"ם סובר שאין להוכיח מסוגיא דהמדיר שיש איסור הנאה וגם אינה אוכלת עמו אפילו בליל שבת, משא"כ בשאין איסורה"נ ועוד שהוא אוכל עמה בכל ליל שבת. אמנם בירושלמי (כתובות פ"ז ה"א) מקשה בהא דהמדיר אמאי לאחר ל' יום יוציא ויתן כתובה, ולמה לא יעמיד לה פרנס גם לאחר ל', ותירצו דרשות ביד אשה לומר אי אפשר להתפרנס מאחר אלא מבעלי, ומקשה מהא דהמשרה אשתו ע"י שלישי, ומתריץ דהתם איירי שקיבלה עליה, והיינו שנתרצתה לכך, ומשמע שנגד רצונה אינו יכול לתת לה מזונות ע"י שלישי.

והמאירי הביא ב' הדיעות והכריע בדעת הראב"ד וכפירוש הירושלמי, ודייק בלשון המשנה דתנן המשרה, ולא נקט משרה, שאם הוא בעיר אינו יכול אלא בהסכמתה, והביא מעשה שהיה באחד שאסר דירתו לאשתו, והוכיח מכאן שאינו יכול, שהוא משועבד לה ואינו יכול להוציאה מביתו, והביא עוד יש מפרשים שאף להרמב"ם הדין כן, שלא אמרו שיכול להשרותה ע"י שלישי אלא בביתו, אבל בבית השלישי יכולה לומר אינו רוצה שתשיא עלי שם רע, והסכים המאירי לזה. ומדברי הפוסקים נראה שאין מחלקים בין הוא נותן לה ואוכלת לבדה או אוכלת ע"י השלישי, אף על פי שלכאורה אפשר לחלק בזה, והרמב"ם נקט נותן לה ואוכלת לבדה, ובמור נקט לפרנסה ע"י פרנס, ואם נחלק בזה יש ליישב מה שהעיר בשי למורה (בגליון השו"ע) שהמור הביא דעתו ואח"כ העתיק לשון הרמב"ם ולא כתב שהרמב"ם חולק, וצ"ע. ועכ"פ נראה שאם אינו בעיר לכו"ע יכול לתת לה מזונות ע"י שלישי, אלא שאפשר שאף באופן זה אינו יכול להוציאה מביתו, וצ"ע.

⁴⁴ שו"ע סימן ע סעיף ב, בדעת הרמב"ם (שם פ"ב ה"ב). ויש לעיין כשנתן לה דמי מזונות (וברצונה לכו"ע יכול לעשות כן), ונגנבו או שאבדו, שמסברא נראה שאין לה דין שומר על הדמים, וחייב הבעל לתת לה מעות אחרים למזונותיה, וראיתי בשם בית יעקב שסותר את עצמו, שבסימן עג (סעיף א) כתב לענין כסות, שאם יגנבו אותם הבגדים שנתן לה, שאינו חייב לתת לה בגדים אחרים, דכשנתן לה הבגדים הוי כפרע חוב שלה, וכיון שנפטר מהחוב שוב אין לה עליו כלום, וסיים שבן הדין במזונות כשנתן לה ונגנבו ממנה, ואילו בסימן צ (סעיף טו) כתב שאם נאנסו גוף הבגדים שנתן לה, חייב לעשות לה בגדים אחרים, שהבעל חייב לתת לה בכל יום כסותה (ולא ראיתי דברי הבית יעקב בפנים), וצ"ע, ואם היה מקום לחלק היה נראה יותר שבבגדים הרי כבר נתן לה מה שהוא מחוייב, ויש מקום לומר שנפטר מחיובה, וה"ה אם נתן לה מזונות ממש, אבל כשנתן לה דמי מזונות, לכאורה עדיין לא נפטר מחיובו, ועכ"פ לענ"ד נראה יותר כדבריו בסימן צ שבכל אופן חייב לתת לה עד שתהנה מהמזונות או מהבגדים, לאפוקי אם פשעה והזיקה יש מקום לומר שנפטר בכך, וצ"ע. וכשהוא עמה ונתן לה מעות להוצאות הבית, נראה פשוט שאף אם נגנבו, ואפשר שאף בפשיעה, חייב לתת לה מעות אחרים, שאין היא שומרת על מה שיש בבית.

⁴⁵ רמ"א שם בדעת המור ושאר פוסקים, שנגד רצונה אינו יכול לתת לה מזונות ע"י אחר, וכמ"ש לעיל, וסיים הרמ"א שכן נ"ל.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

י. ואם אין נותן לה מעה כסף לצורכה מעשה ידיה שלה

כבר התבאר לעיל דף נח: נט. שתקנו⁴⁷ חכמים ז"ל שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שהוא נותן לה, וכל זה עשו משום שלום בית, שכיון שהוא חייב במזונותיה מן התורה⁴⁸, אם יתן לה הוא מזונותיה והיא תרויח הרבה במעשה ידיה ותחזיק לעצמה ולא תתן לו, יהיה לו איבה עליה ולא יהיה לו שלום עמה בבית רק ריב וקטמ, לכך תקנו ז"ל שתתן לו מעשה ידיה כנגד המזונות שהוא נותן לה כדי שיהא לה שלום בבית

לפיכך אם אמרה איני ניזונת ואיני עושה⁴⁹, שומעין לה⁵⁰, וכל שאינה ניזונת אין לה גם כן כסות⁵¹, שבלשון בני אדם כסות בכלל פרנסת מזונות הן.

והבעל⁵² שאמר איני זנך ואיני נוטל מעשה ידיך אין שומעין לו, שאין בכוחו לעקור דבר שהוא מן התורה, ושלא לא יספיקו לה מעשה ידיה והרי עוקר דבר מן התורה, אבל י"א⁵³ שיכול לומר הואיל ותיקנו ז"ל מעשה ידיך כנגד המזונות, צאי וטלי לך מעשה ידיך במזונותך ומה שלא יספיק לך אשלים אני לך⁵⁴. וי"א⁵⁵ שאינו יכול לומר כן בעל כרחו.

⁴⁶ שו"ע שם, שאז הוא מצות עונה, ונראה המעם משום קירוב הדעת, ואינו ראוי שתאכל לבדה, ובהפלא"ה (בקו"א) מסתפק שלפ"ז ה"ה כשאמר לה צאי מע"י וכו' צריכה לאכול עמו בלילי שבת.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ס"ד

⁴⁸ זהו לשון הלבוש שם אבל בט"ז שם ב תחילה תקנו מזונותיה ואח"כ תקנו שיהיה לו מעשה ידיה ממילא לטובתה נתכוונו חז"ל לפיכך וכו'. ומשמע דס"ל שמזונות דרבנן.

⁴⁹ ואף על פי שהי' יכולה לומר אינה ניזונת וכו' אינה יכולה לומר איני עושה בלבד ושהוא בעצמו יעכב מזונות. ח"מ שם ז מהר"ן

⁵⁰ וע' בדברי הרא"ש פרק נערה ס"ק י' שאם אמרה איני ניזונת היום ואיני עושה למחר היא ניזונת ועושה וכו' וע"ש שמסתפק שם אם היא יכולה להפקיע לגמרי מעשה ידיה ולומר איני ניזונת לעולם. ח"מ שם וזוה לכאורה רק לשיטתו שיכולה לומר כן לזמן קצוב אך לדעת הר"ן להלן שאינה יכולה לחזור בה א"ם תמיד באמירתה מותרת לעולם.

⁵¹ ח"מ שם ה

⁵² רמ"א שם

⁵³ דעת הר"ן ברמ"א שם

⁵⁴ אך אינו יכול לומר רק איני נותן מזונות ושהיא בעצמה תעכב מעשה ידיה. ח"מ שם ז מהר"ן

⁵⁵ בב"ש ד שם הוכיח שכן דעת הרמב"ם והטור והרדכי והג"מ בשם רש"י

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כבר התבאר לעיל דף מו: ודרף נח: שתקנו⁵⁶ חכמים ז"ל שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שהוא נותן לה, וכל זה עשו משום שלום בית, שכיון שהוא חייב במזונותיה מן התורה⁵⁷, אם יתן לה הוא מזונותיה והיא תרויח הרבה במעשה ידיה ותחזיק לעצמה ולא תתן לו, יהיה לו איבה עליה ולא יהיה לו שלום עמה בבית רק ריב וקטט, לכך תקנו ז"ל שתתן לו מעשה ידיה כנגד המזונות שהוא נותן לה כדי שיהא לה שלום בבית.

ויש אופנים שנפטר ממזונות כשאמר⁵⁸ צאי וטלי לך⁵⁹ מעשה ידיך במזונותך ומה שלא יספיק לך אשלים אני לך⁶⁰. וי"א⁶¹ שאינו יכול לומר כן בעל כרחו. וכן, אם אמרה אני ניזונת ואינו עושה⁶², שומעין לה⁶³, שכל שאמר אי אפשי בתקנת חכמים שתקנו לטובתו שומעין לו⁶⁴. אבל כשלא התנו חייב במזונותיה, אף על פי שאינה עושה ומרויחה⁶⁵.

כשם שתקנו⁶⁶ שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שהוא נותן לה, כך אם עשתה יותר מהראוי לה לעשות, תקנו שיהיה לבעלה כנגד המעה כסף אם הוא נותן לה, אך אם אינו נותן אין המותר שלו.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ס"ד

⁵⁷ זהו לשון הלוש שם אבל בט"ז שם ב תחילה תקנו מזונותיה ואח"כ תקנו שיהיה לו מעשה ידיה ממילא לטובתה נתכוונו חז"ל לפיכך וכו'. ומשמשע דס"ל שמזונות דרבנן.

⁵⁸ אבל אם אמר אני זנך ואיני נוטל מעשה ידיך אין שומעין לו, שאין בכוחו לעקור דבר שהוא מן התורה, ושלא לא יספיקו לה מעשה ידיה והרי עוקר דבר מן התורה, רמ"א שם

⁵⁹ דעת הר"ן ברמ"א שם

⁶⁰ אך אינו יכול לומר רק אני נותן מזונות ושהיא בעצמה תעכב מעשה ידיה. ח"מ שם ז מהר"ן

⁶¹ בב"ש ד שם הוכיח שכן דעת הרמב"ם והטור והרדכי והג"מ בשם רש"י

⁶² ואף על פי שהי' יכולה לומר אינה ניזונת וכו' אינה יכולה לומר אני עושה בלבד ושהוא בעצמו יעכב מזונות. ח"מ שם ז מהר"ן

⁶³ וע' בדברי הרא"ש פרק נערה ס"ק י' שאם אמרה אני ניזונת היום ואיני עושה למחר היא ניזונת ועושה וכו' וע"ש שמסתפק שם אם היא יכולה להפקיע לגמרי מעשה ידיה ולומר אני ניזונת לעולם. ח"מ שם ו וזה לכאורה רק לשיטתו שיכולה לומר כן לזמן קצוב אך לדעת הר"ן להלן שאינה יכולה לחזור בה א"ס תמיד באמירתה מותרת לעולם.

⁶⁴ אבל אם אמרה הריני מוחלת לך מזונות ואיני עושה לא מהני, דהא צריכה לומר אי אפשי בתק"ח, ודוקא כשאמרת אני ניזונת הוי כאמרת א"א בתק"ח, אבל האמרת הריני מוחלת עדיין היא רוצה בתק"ח שהרי גם אם יש לה מזונות יכולה היא למחול כמש"כ תוס' פ' אף על פי (דף נ"ו) ד"ה ה"ז מקודשת. אבני מילואים שם.

⁶⁵ ח"מ (סימן צה סק"ו) ובי"ש (סק"ז),

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם פ א מדברי הרמב"ם שכתב (פכ"א מה' אישות ה"ב), דחקה עצמה ועשתה יותר מן הראוי לה, המותר לבעל, ומשמע מדברי המ"מ שלדעת הרמב"ם אין נ"מ באיזה אופן דחקה, אולם יש ג' שיטות בהלכה זו, לדעת הרמב"ם אפילו ע"י הדחק, ואין נ"מ איזה דחק, הכל לבעל, ולדעת הר"ה בכל ע"י הדחק, ואין נ"מ איזה דחק, הכל לעצמה, ולדעת רב האי יש נ"מ בין דחק בזמן המלאכה שהוא לבעל, לבין דחק בריבוי מלאכות שהוא לעצמה, וכתב בח"מ (סק"ב) שיכולה האשה לומר קים לי ואין מוציאין המותר מידה, וכן הביא בשם הבי"ח שכן נוהגין שלא להוציא שום העדפה מיד האשה, ובחזו"א (אהע"ז סימן ע סק"ה) כתב שאין לזון

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כשם שיכולה לומר איני נזונת ואיני עושה, כך יכולה לומר איני נוטלת מעה כסף⁶⁷ ואיני נותנת המותר ממעשי ידי, אבל הבעל אינו יכול לומר איני נוטל המותר ואיני נותן מעה כסף.

נחלקו הפוסקים באשה שעיקר הכנסות הבית הם ממנה, ואינה ניוזנית מן הבעל, אם יש לבעלה זכות במעשי ידיה⁶⁸.

יא. ומה היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי

בזמן חז"ל חובת מעשה ידיה הניתנים כבסיס לבעלה, הם לשבוע כשווי משקל ה' סלעים שתי ביהודה שהן עשר בגליל⁶⁹. וזה השיעור לא נתנו אלא במשרה אשתו על ידי שלישי שאינה עמו בבית, ואין עושה לו שום דבר. אבל אם היא עמו בבית ועושה כל צרכי הבית אינה חייבת לעשות כ"כ, אלא לפי המנהג שדרך נשים לעשות.

יתר על שיעור זה הרי זה העדפה ומותר ועושה אותם כנגד מעה כסף ויכולה לומר עליהם איני נוטלת המעה ואיני נותנת לך.

כיום שנשים אינן עושות בצמר, יש קושי להגדיר מהו שיעור מעשה ידיים של אשה כיום, האם זה לפי הנוהג המקובל, או לפי שיעור זמן עשית צמר שתקנו חז"ל, ומ"מ אי אפשר לחייב אשה לצאת לעבוד מחוץ לבית ולהשכיר עצמה

מפסק השו"ע שסתם כדעת הרמב"ם, וכתב הבי"ש (סק"ב) בשם התוספות במקום שאמרו העדפה לעצמה, נעשה נכסי מלוג, וילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות, אבל במקום שאמרו לבעל, הרי הוא של בעל לגמרי, רמ"א סימן פ סעיף א, דכ"ש הוא מאיני ניוזנית ואיני עושה, והטור כתב בשם הר"י יונה שאינה יכולה לומר כן, משום שתיקנו מעה כסף משום הינא והוא עיקר, ובחידושי הפלא"ה (בקו"א) מסתפק לשיטת הר"י יונה אם יכול הבעל לומר איני נותן מעה כסף ואיני נוטל המותר, ועוד כתב דלכו"ע אינה יכולה לומר אינה נוטלת מעה כסף וכו' אלא בשגם אינה ניוזנית, אבל כשניזונית ומעשי ידיה לבעלה, אינה יכולה לומר איני נוטלת מעה כסף ואיני נותנת המותר, וסיים שכ"כ גם הפנ"י, ועי' דרו"ח לרעק"א (מערכה טו). עוד מצדד הפלא"ה לומר שבאופן שהמותר שלה, והיינו שהיא עושה יותר ממה שצריכה לעשות, יכול הבעל לומר איני רוצה שתעשי יותר משאר נשים, כשם שיכול למנוע שתינק בן אחר מפני שתתנוול.

⁶⁸ בשו"ת מהרי"ט (ח"ב חו"מ סוף סימן סז) דן בזה, והביא מדברי הר"ן בשם הרמב"ן (בפ' נערה דף צו ע"א) גבי אלמנה ששהתה ב' וג' שנים ולא תבעה מזונותיה ובמשל"מ (פכ"ח מה' אישות ה"א) נראה שהבין שהמהרי"ט נשאר בספק, ותמה עליו והוכיח ג"כ בפשיטות דמעשה ידיה בכה"ג הוא שלה, ובשו"ת רב פעלים (ח"ב אהע"ז סימן טו) לאחר שהביא דברי המהרי"ט כתב דאפילו בשתיקה שלא אמרה בפירוש איני ניוזנית וכו', כל שהבעל אינו נותן לה מזונות והיא מפרנסת הבית בעסק סרסרות, ס"ל למהרי"ט שהמותר הוא שלה, ורק כשגם היה מפרנס תחלה, אלא מחמת שהיא התחילה במלאכתה הפסיק הוא מלעסוק, בזה מצדד המהרי"ט לומר שהמותר הוא בכלל מעשי ידיה, ועיין בחו"מ (אהע"ז סימן ע סק"ו) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סימן קיח) ובשו"ת מהרש"ם (ח"ד סימן צב) ונראה פשוט דכל מה שדנו הפוסקים הוא בחייה, אבל לאחר שמתה פשוט שהבעל יורש מעשי ידיה, אפילו אם נאמר שאם היא מתעסקת ומרויחה היא שלה, וכן משמע בשו"ת מהרי"ט אסאד (ח"ג סימן מג).

⁶⁹ טור אבן העזר הלכות כתובות סימן פ

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

לאחרים⁷⁰, אף על פי שרוב נשים עושות מלאכות אחרות, וכן אינה חייבת להשכיר עצמה לעבוד תחת מעביד⁷¹.

ולפיכך בזמן הזה ברוב המקרים אינו יכול לומר לה "צאי מעשה ידיך במזונותיך", וחל חיוב עליו לזון ולפרנס, ואם אינו מפרנס די בכך להיבנו בגמ'⁷².

יב. ואם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה

יולדת עד ארבעה שבועות אחר הלידה שדרך הנשים לשכב במטה, אינה חייב לו מעשה ידיה, וחייב לזונה ולדאוג שימולאו צרכיה, ואם הדרך לשכור לה משרתת כדרך הנשים, והבעל אינו רוצה כופין אותו ליתן. ולאחר מכן

⁷⁰ בית מאיר שם פ א

⁷¹ עיין פתחי חושן שם פרק י הערה ט ולא מצאתי שיעור זה שנוכל להשוות למלאכה שבזמננו, שאין דרך הנשים לטוות, ובפוסקים משמע שזוהי מלאכה לכל היום (בסתם נשים לאפוקי עשירות), שלא מצאו דוגמא להעדפה אלא כשהיא עושה בלילה, אבל נראה שאין זה ממש מלאכה רצופה כל היום, שהרי צריכה גם לעשות מלאכות הבית, וא"כ איך נדון בזמננו שיעור העדפה, ועוד יש לעיין שבזמן הגמרא והפוסקים לא היתה האשה יוצאת מביתה, ונמצא שכל מה שיכולה לעשות מצד חיוב או משום בטלה, אינו נמדד אלא במה שיכולה לעשות בביתה ולמכור, אבל בזמננו שאין דרך הנשים לטוות, וגם יוצאות לשוק, לכאורה לא שייכי השיעורים שנאמרו בגמרא, ואם כי יש הרבה נשים שמתעסקות בבית ומרויחות ע"י שמירה על תינוקות או בתפירה, הם מיעוט דמיעוט, ורוב נשים העושות מלאכה הוא בפקידות או בהוראה, ואין לומר שבכך נעשה כדרך הנשים במלאכה, וממילא נכלל בכלל החיוב, דלא מסתבר שיוכל הבעל לכופ לאשתו לצאת לשוק למצוא מלאכות, שאין כל אשה מוכשרת לכך ועוד דלא מסתבר שיכופ אותה לצאת לשוק בזמן שכל ההיתר לנשים לצאת לשוק אינו לפי רוח חכמים ובפרט כשהרבה מלאכות כגון לעמוד בחנות או לעבוד בפקידות רחוק ממדת הצניעות, וידוע שבעוה"ר הרבה מכשולים יוצאים מזה, ובודאי שמצוה גדולה לאדם שלא יתן לאשתו להמצא בשוק כל כך, ודי לנו במה שהן מוכרחות (וזכורני שלפני עשרות שנים הרבה מנקיי הדעת בירושלים היו יוצאים בעצמם למכולת ולשאר דברים שהם צרכי הבית, וויתרו על כבודם ומרחתם משום צניעות), ועי' שו"ת רדב"ז (ח"ג סימן תפא), וע"כ נלענ"ד שאין שום דין כפיה לאשה לצאת ולהרויח, ואדרבה, חייב למונעה מכך, ובעוה"ר נחשב הדבר כמעלה בשידוך שיש לאשה מקצוע, וכ"ש משרה שתוכל לצאת ולהרויח, ומ"מ אם יצאה והרויחה ה"ז בכלל מעשי ידיה, ודווקא לומר דכיון שאינה חייבת בכך, כל מה שמרויחה הוי בכלל העדפה, אא"כ עבדה שעות נוספות, ואולי במלאכה קשה שהיא מתאמצת יותר מסתם נשים, יש מקום לומר שלדעת רב האי הוי בכלל העדפה, ועדיין לא מצאתי באחרונים, וצע"ג.

⁷² שורת הדין כרך טו עמוד רפ

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אם מניקה את בנה פוחתין⁷³ לה ממעשי ידיה⁷⁴, ומוסיפין לה על מזונותיה דברים שיפים לחלב, ויש אומרים⁷⁵ שאפילו לא הוסיפו לה משל בעל, צריכה לאכול יותר משלה אם יש לה.

יג. במה דברים אמורים בעני שבישראל אבל במכובד הנל לפי כבודו

כל השיעורים הנזכרים אמורים בעני, אבל אם היה עשיר נותן לה לפי עשרו⁷⁶.

יד. וכמה שיעורו מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד

כבר התבאר במסכת עירובין דף פב: ששיעור העירוב עבור עירובי הצרות ועירובי תחומין⁷⁷, שיערו חז"ל מזון שתי סעודות, מפת או מכל דבר שכשר

⁷³ שו"ע סימן פ סעיף יא, והבי"ש (ס"ק יג) מדייק מדברי הטור שמוסיפין לה מזונות מחמת עצמה, ואפילו דברים שאינם מוסיפים חלב. וכתב בכנה"ג (בסימן ע) בשם שו"ת מהרש"ל (סימן מה) שאם תבעה שיתן לה מזונות ומאכלים טובים באותן ג' וד' שבועות אחר הלידה שדרך הנשים לשכב במטה, ולשכור לה משרתת כדרך הנשים, והבעל אינו רוצה כופין אותו ליתן. וכתב הבי"ש (ס"ק כא) שאם אמרה איני נזונית וכו', גם הוספה זו אין מוסיפין לה, ובחידושי הפלא"ה (בקו"א) כתב דלא מיבעיא לדעת הפוסקים שבאומרת איני נזונית וכו' פטורה ממלאכות הבית, א"כ פטורה גם מהנקה, וצריך לשלם לה שכר כמו בגרושה, ומסתמא שכר הנקה אינו פחות משיעור התוספת במזונות, ואפילו לדעת הפוסקים שצריכה לעשות מלאכות הבית, ופטור מלשלם לה שכר הנקה, צ"ע אם היא חייבת להוציא משלה למזונות יתירים, עיין שם.

⁷⁴ נראה שגם ממלאכות הבית פוחתין לה, ולכאורה נראה שאפילו יכולה לעשות, שאם אינה יכולה מחמת חולשתה, נראה פשוט שאפילו אינה מניקה, אם מפאת חולשתה אינה יכולה לעשות כל המלאכות היא פטורה, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק י הערה מה

⁷⁵ רמ"א שם, וכתב הח"מ (ס"ק בא) שמ"מ חייב הבעל לשלם לה מה שהוציאה משלה עבור הנקת הולד, ובהפלא"ה (בקו"א) מסתפק כשהוציאה משלה ולא אמרה בפני עדים שרוצה לתבוע מהבעל, אם חשיב כפורע חובו של הבריו, עיין שם, ועי' ערך ש"י. וכל זה הוא לפירוש הרמב"ם (פכ"א מה' אישות הי"א), אבל הראב"ד שם השיג על הרמב"ם ומפרש כל הלכה זו דלא איירי בחיוב הבעל לאשתו מינקת, אלא איירי באשה ששכרו אותה להניק בן אחר, וע"ז אמרו שמכיון שמקבלת שכר עבור ההנקה, והשכר לבעלה, חייב לפחות לה משאר מעשי ידיה וכן צריך להוסיף לה מזונות, ופירש הבי"ש (ס"ק יד) דקמ"ל שאפילו לא פסקו לה מזונות בשכרה, אלא שכרו אותה בשכר קצוב, חייבת לאכול משלה הרבה כדי שתוכל להניק, וכן פירש במאירי.

⁷⁶ שו"ע סימן ע סעיף ג, וכתב הרמב"ם (שם הי"א), אפילו היה ממונו ראוי לעשות לה כמה תבשילי בשר בכל יום, כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי ממונו, ועי' שו"ע (סימן פ סעיף יב) גבי מניקה אם רשאית לאכול יותר, ומשמע דדוקא גבי מניקה יש אומרים שיכול לעכב מפני סכנת הולד, אבל שאינה מניקה אינו יכול לעכב עליה אם מתאוה לאכול יותר מדאי, ואפשר שאם היא עצמה עלולה לבא לידי מחלה בגלל תאבונה, יכול לעכב, כשם שמסתבר שיכול לעכב עליה שלא תאכל דברים המזיקים לה, ואפילו רוצה לאכול משלה, ועוד שהיא חייב ברפואתה, ועי' להלן (מסעיף סב) בדין רפואה

⁷⁷ שו"ע נו"כ או"ח שפו ותט ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

לעירוב, כל אחד ואחד לפי מוזנו כלומר לאדם בינוני או רעבתן שיעורו י"ח גרוגרות, שהן כשמונה ביצים, שהם – 460.8 סמ"ק לגר"ח נאה 796 סמ"ק לחזו"א⁷⁸, לכתחילה. ובדיעבד שש ביצים שהם – 345.6 סמ"ק לגר"ח נאה 597 סמ"ק לדעת החזו"א, לכל אחד ואחד מהאנשים שמערב עבורם. ואפילו בעה"ב עם בני ביתו צריך להניח לכל אחד שיעור עירוב, חוץ מבנו קטן הצריך לאמו, ואין זה כשיתופי מבואות ששם מערבין במוזן שתי סעודות לכל העיר.

להולה זקן או קטן, משערים בפחות משיעור זה, ואין צריך אפילו ששה ביצים אלא משערים כפי אכלם שתי סעודות. במוזן הראוי לאכילתם, ואם אינו ראוי להם מחמת חולי או זקנה צריך שיהיה כשיעור שתי סעודות לבריא כנזכר, מכיון שאז הוא עירוב משום דחוי לאהרינא.

והתבאר שעל אף ששיעור עירוב כמזון שתי סעודות ישנם מאכלים שמחמת חשיבותם מועיל שיעור קטן יותר וישנם מאכלים שעריכים שיעור גדול יותר. ושם התבאר שיעורם וכן מבואר שכל דבר שרגילים ללפת בו את הפת שיעורו כדי ללפת בו פת הנאכל לב' סעודות, ובדבר שאין מלפתין בו את הפת, שיעורו כדי לאכול ממנו בעצמו ב' סעודות.

ולפיכך הרוצה לערב עבור אנשים רבים מדעתם, יש עצה⁷⁹ לערב בחומץ שבמעט חומץ סגי להרבה אנשים לטבל בו ירק מזון שתי סעודות דזהו השיעור בחומץ, אכן לפי מה שכתב שם הא"ר בשם פוסקים שלטבל שתי סעודות צריך רביעית חומץ א"כ לפי שיעור האנשים שמניח עבורם העירוב כן צריך ליתן חשבון הרביעיות, שכל רביעית, 86 סמ"ק לגר"ח נאה, 149.5 סמ"ק לחזו"א.

טו. כרבי חידקא דאמר ארבע סעודות חייב אדם לאכול בשבת אפילו תימא רבנן דל חדא ..

כבר התבאר במסכת שבת דף קיח. שחייב⁸⁰ אדם לאכול שלוש סעודות בשבת אחת בערב אחת בבוקר ואחת במנחה (אחר הצהריים), וצריך

⁷⁸ ביצה לגר"ח נאה 57.6 סמ"ק ולחזו"א 99.5

⁷⁹ כב"י שפו שכתב בשם הג"א

⁸⁰ שו"ע ונו"כ שם רצא א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

להזהר בשלוש סעודות אלו שלא לפחות מהן כלל, וכבר נתבאר שאפילו עני המתפרנס מן הצדקה סועד שלוש סעודות.

צריך לכתחילה לבצוע בכל אחת משלוש סעודות אלה על שתי בכרות. ובביה"ל (סימן ר"נ ד"ה ישכים) מצדד שאף למסקנת הפוסקים שעונג שבת מדברי קבלה, סעודות שבת בפת מן התורה הוא.

אחד אנשים ואחד נשים חייבים בשלוש סעודות בשבת.

סעודות ליל שבת ושבת בבוקר יש לקבע על הלחם וגם סעודה שלישית בשבת מצוה מן המובחר לקבעה על הלחם.

ויהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית בשבת, אפילו כשהוא שבע.

נוהגים להתפלל תחילה תפילת מנחה ורק אחר כך לסעוד סעודה שלישית, אך אם קשה לו לסעוד לאחר מנחה, יכול לאכול ממחצית השעה לאחר חצות היום קודם מנחה.

לכתחילה יש לאכול לחם בסעודות שבת מעט יותר מכביצה, ועל כל פנים לא יפחות מכזית. ויקפיד לאכול שיעור זה של כזית תוך "כדי אכילת פרס" שהוא שתי דקות ולכל היותר ארבע דקות.

מי שאין לו לחם יכול לאכול פת הבאה בכיסנין בשיעור קביעות סעודה, כלומר כמות שאדם רגיל לשבוע בה, ובמקרה זה יטול ידים כדין נטילת ידים לסעודה ויברך ברכת על נטילת ידים.

ואם לא אכל לחם ולא עוגה, אף שהרבה באכילת מיני מעדנים ותבשילים אינו יוצא כלל ידי חובת סעודת שבת.

מי שלא אכל לחם בסעודת ליל שבת, יאכל שלוש סעודות ביום השבת.

המקבל שבת מבעוד יום ומקדש לפני רדת הלילה, ישתדל לאכול לפחות כזית לחם אחרי כניסת הלילה, ומכל מקום אם יש קושי בדבר להמתין עד הלילה, יקדש ויאכל מבעוד יום אף אם יגמור סעודתו לפני הלילה.

בסעודה שלישית לכתחילה יאכל כזית לחם מבעוד יום, אך אם לא עשה כן, מותר לו להתחיל לאכול כל עוד לא שקעה החמה.

טז. דל...לארחי ופרחי

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת כתובות

בנוסף על החיובים הנזכרים צריך להשאיר לה קצת מעות כדי שתוכל ליתן צדקה לעניים המחזרים על הפתחים, ויכולה האשה לתת מברכת הבית הן מאכל הן מעט מעות לעניים הדופקים על פתחי הנדיבים, כדרך שנותנים שאר עשירים שהם במדרגה שלה, ואפילו הם עשירים מעט יותר ממנה, ואפילו הבעל מוחה אינה צריכה לשמוע לו, ומ"מ לא תרבה לתת יותר מזה⁸¹.

⁸¹ ובגמרא (שצריך ליתן לה סעודה אחת לארחי פרחי, ועי' לחם משנה (פי"ב מה' אישות ה"ז), ובתפארת ישראל כתב דדוקא במשרה אותה ע"י שלישי צריך ליתן לארחי פרחי, אבל יכול לעכב עליה מליתן צדקה, עיין שם, ובזמננו בזיון הוא לאשה כשבאים עניים לביתה ואינה נותנת כלום, ובשו"ת רב פעלים (ח"ב אהע"ז סימן לב) בדין אשה שבעלה עשיר וקמצן ואינו רוצה שתתן לעניים מיני מאכל כפי שנהוג בבתי העשירים, והיא טוענת שקשה לה הדבר לקמץ ידה, והביא מדברי המהר"ם מינין שאין הבעל יכול למחות באשתו מליתן לקרובים כפי עשרה (דכל שדרך נשים לעשות אינו יכול למחות בידה, וכ"כ בשם יד מלאכי שאמדו חז"ל דעת כל אדם שאינו מקפיד באשתו כשנותנת דבר מועט אפילו בלי רשותו, ולכן אף על פי שהוא מקפיד, אינו יכול למחות בידה, ועפ"ז מסיק הרב פעלים שיכולה האשה לתת מברכת הבית הן מאכל הן מעט מעות לעניים הדופקים על פתחי הנדיבים, כדרך שנותנים שאר עשירים שהם במדרגה שלה, ואפילו הם עשירים מעט יותר ממנה, ואפילו הבעל מוחה אינה צריכה לשמוע לו, ומ"מ לא תרבה לתת יותר מזה, עיין שם. פתחי חושן הערה קלה